

Απόψεις διανοουμένων για το πρόβλημα της κίνησης κατά τον ύστερο μεσαίωνα (Μίνα Μπουλέκου, Συγγραφέας, Ποιήτρια, Αρθρογράφος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=153108>]

Ο Γουλιέλμος Όκκαμ (περ. 1285 – 1347) υποστήριζε ότι το πρόβλημα της κίνησης αφορούσε την ερμηνεία της κίνησης ως αντικειμένου. Σύμφωνα με τη σκέψη του, η λέξη «κίνηση» αποτελεί έναν αφηρημένο όρο, ο οποίος δεν αντιστοιχεί σε κάτι συγκεκριμένο και για αυτό είναι σφάλμα να την ερμηνεύει κάποιος ως κάτι από και συγκεκριμένο. Χωρίς να σημαίνει ότι αμφισβητούσε τη θέση ότι τα αντικείμενα κινούνται, ο Όκκαμ επιθυμούσε να καταδείξει τη σημασία των προτάσεων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν την κίνηση. Ήταν σύμφωνος με την άποψη ότι «κάθε πράγμα που κινείται, κινείται από ένα κινούν». Ωστόσο θεωρούσε ότι όταν περιγράφουμε το φαινόμενο της κίνησης, οφείλουμε να χρησιμοποιούμε τις προτάσεις εκείνες, οι οποίες αποδίδουν ορθά τη διαδικασία και τη φύση της κίνησης και περιπλέκουν λιγότερο την ερμηνεία των πραγμάτων[7]. Για τον

φραγκισκανό μοναχό η μεταβολή δεν είναι κάτι παραπάνω από τις διαδοχικές θέσεις, που καταλαμβάνει το αντικείμενο στο χώρο και δεν είναι κάτι το ανεξάρτητο από αυτά[8].

Ο Jean Buridan (περ. 1295 – 1538) στα σχόλιά του στα Φυσικά του Αριστοτέλη, ασχολήθηκε επίσης με το αν η κίνηση αποτελεί κάτι παραπάνω από το κινούμενο σώμα και τους τρόπους που αυτό καταλαμβάνει διαδοχικά. Έχοντας ως αφετηρία το χριστιανικό δόγμα, ότι ο Θεός μπορεί να επιβάλλει τη βούλησή του, εφόσον αυτή δεν αποτελεί «λογική αντίφαση», θεώρησε ότι συνεπώς μπορούσε να επιβάλλει και την κίνηση. Εάν υιοθετούνταν η άποψη, ότι η κίνηση δεν ήταν κάτι παραπάνω από το κινούμενο σώμα και τους τρόπους που αυτό καταλαμβάνει, τότε αναιρούνταν η θέση του χριστιανισμού, ότι ο Θεός δεν μπορεί να επιβάλλει την κίνηση του κόσμου, διότι ο κόσμος δεν θα άλλαζε τρόπους, πράγμα που σήμαινε ότι αυτός δεν κινούνταν. Η άποψη ότι η κίνηση είναι ένα ξεχωριστό χαρακτηριστικό ή μια διακριτή ιδιότητα όπως οι υπόλοιπες ιδιότητές του, κατείχε κεντρικό ρόλο στη σκέψη του Buridan και επεκτάθηκε ακόμα περισσότερο από τους διανοούμενους του 14ου αιώνα, οι οποίοι ερμήνευσαν την κίνηση ως ποιότητα[9].

Ο Θωμάς Ακινάτης (περ. 1225 – 1274) σε μια προσπάθεια συγκερασμού θρησκείας και αριστοτελισμού, κατέληξε στην άποψη ότι ποιητική και τελική αιτία των φυσικών πραγμάτων είναι ο Θεός. Σύμφωνα με τον Ακινάτη, το Πρώτο Κινούν ακίνητο έχει συγκεκριμένη ύπαρξη[10]. Σχετικά με το θέμα της μεταβολής των πραγμάτων, αυτό αποτελεί την πρωταρχική αιτία της γένεσής των. Από τη στιγμή που θα πραγματοποιηθεί ωστόσο η γένεση, το Κινούν δεν επιτελεί κάποιο ρόλο. Η

μετέπειτα διαδικασία της κίνησης και μεταβολής είναι απλώς η φυσική κατάσταση του αντικειμένου[11]. Ο Ακινάτης ασχολήθηκε επίσης με το θέμα της κίνησης στο κενό. Έχοντας ως παράδειγμα την κίνηση των ουράνιων σωμάτων, κατέληξε στην άποψη ότι αυτή, σε περίπτωση που υπάρχει, θα είναι άπειρη[12].

Τα προβλήματα για αυτούς που επιχείρησαν να συμφιλιώσουν την αριστοτελική τελεολογία με την χριστιανική πίστη, ανέκυπταν όταν τα λεγόμενα της Βίβλου, η αλήθεια των οποίων θεωρούνταν αναμφισβήτητη, έρχονταν σε αντίθεση με τα δεδομένα της αριστοτελικής σκέψης[13].

Τα βασικά εμπόδια στα οποία προσέκρουαν οι διανοούμενοι αυτής της σχολής, προέρχονταν από την αριστοτελική φυσική, όπου σύμφωνα με αυτήν ο κόσμος ήταν αιώνιος. Κάτι τέτοιο περιόριζε εκτενώς τη Θεία Βούληση αφού της αφαιρούσε την πράξη δημιουργίας του κόσμου[14] αλλά και γιατί της στερούσε την απόλυτη γνώση όλων όσων συμβαίνουν στο γήινο κόσμο, αλλά και από τη δυνατότητα παρέμβασης στην ανθρώπινη ζωή[15].

(συνεχίζεται)

[7] Lindberg, ό.π. σ.σ. 415 - 416

[8] Μ. Ασημακόπουλος - Α. Τσιαντούλας, *Οι Επιστήμες της Φύσης και του Ανθρώπου στην Ευρώπη (Τόμος Α')*, Πάτρα: ΕΑΠ, σ. 143

[9] Ό.π. σ.σ. 416 - 417

[10] Ασημακόπουλος - Τσιαντούλας, ό.π. σ.98

[11] Lindberg, ό.π. σ. 428

[12] Ασημακόπουλος - Τσιαντούλας, ό.π. σ. 184

[13] Ό.π. σ. 45

[14] Edward Grand, *Οι φυσικές επιστήμες στον Μεσαίωνα*, μτφρ. Ζήσης Σαρίκας, πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο: 2008, σ. 37

[15] Ό.π. σ. 41